

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én
másfél íven és az egyleti tagoknak ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizet-
hetnek elő, fél éves előfizetés el nem fo-
gadatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czímzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad
felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Szabó József; Dr. Berde Aron, Br. Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor;**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: Az influenza. Schmidt Ferencz. —
A czukorrépa Erdélyben II. (B-i) — Fuszulyka termelés. — Fa-
oszlopok és karók tartóssága. — Előfizetési felhívás könyvkiadó
vállalatunkra. — Felhívás műtrágyák beszerzésére. — Életbiztosi-
tás. — Mellékletünk. — Piaczi árak. — Hirdetés. —

Az influenza.*)

Az influenza rég ismert betegség, mely állítólag Nagy
Károly német császár (768—814-ig) táborában is uralko-
dott. E baj kizárólag a lóra szorítkozik, az egész földgöm-
bön el van terjedve és úgy látszik, hogy a közelmúlt szá-
zadban a haladó kultúrával lépést tartva, e betegség is
nagyobb terjedelmet vett.

A betegség rendszerint nagyobb lóállományoknál, to-
vábbá oly lovaknál, melyek sokat tartózkodnak az istálló-
ban és ennél fogva elpuhultak, végre inkább a fiatal és ne-
mesebb véri lovaknál fordul elő.

A betegséget előidéző okok, a mennyiben azok ez
ideig ismereteseek, lényegileg a következők: tisztátalanul
tartott, inkább setét, rosszul szellőztetett istállók, melyeknek
padozata ganéjlével van megivódva, továbbá bepiszkított
levezető csatornák: egy szóval oly istállók, hol a rothadás
minden feltételei megadva vannak. Hogy általánosan és
jogosan okolják ezen tisztátalanságokat, kitűnik abból is,
hogy azon esetben, ha e káros körülmények az istállóból
eltávolítottak, vagy mellőzöttek, további s újabb betege-
dés többé nem fordul elő. Bizonyítékul legyen szabad a
következő tényre hivatkozni!

Az x—i nagyobb lóállományból több ló megkapta az
influenzáját, sőt kettő bele is döglött. A lég és világosságtól

*) Lásd az „Erdélyi gazda“ idei 1-és számának „A csikó
kehe“ című cikkét. Szerk.

elzárt zugistállóban, — hol a legelső s legsúlyosabb beteg-
ségek előfordultak, — bedugult, ganéjlével telt levezető
csatornát találtak és a pallók fölemelése után az egész ta-
laj valóságos hügy-péppé felázottnak látszott. Midőn minden
lovat az istállóból eltávolítottak, azt gyökeresen kitakarí-
tották, az összes ganéjlevet kibocsátották, a csatornát pedig
kőszénhamuval kirakták: a lovak ismét visszakerültek régi
helyükre, de újabb betegedés nem fordult többé elő.

Miután azonban az említett okok kétségkívül léteztek,
a nélkül, hogy a betegség kitört volna; — fel kell tennünk
még másféle befolyásnak nyilvánulását is, mely azt létre-
hozta

Igen gyakori az influenza fellépése oly istállóban,
melyek az uralkodó légáramtól védve vannak, valamint
olyanokban, melyeknek színvonala alantabb esik, mint a
környezeté. Határozottan ide tartozik az olyan istálló is, a
mely korábban szemét- és ganéjlerakodásra használt helyen
épült; mert mindezen épületeknél folytonosan tart a rotha-
dási folyamat, melynek termékei (a rothadási gázok) a mé-
lyen fekvő istállóban annál belterjesebben hatnak. —

A felhozott viszonyok mind kedveznek a rothadásnak,
valamint az alacsony foku szervezetek keletkezésének és
megélhetésének: ők képezik az influenza valódi okát!

Elpuhult lovak, valamint azok, melyek többnyire is-
tállóban tartatnak és ennél fogva hosszabb ideig vannak e ká-
ros behatásoknak kitéve, első sorban betegesnek meg.

Az influenza ragályozása valószínűleg nem közvetle-
nül lóról lóra történik, hanem a ragály-anyag az influenza-
beteg ganéja és hügya által az istálló talajába kerül és ott
a tovafejlődésre nézve kedvező feltételekre talál. A talajból
a ragály-csira a levegőbe hatol, belélegzésre jut és új,
hasonnemű betegséget idéz elő.

Sokszor sikerül bebizonyítani, hogy a betegséget az
üdüllő félben levő lovak ganéja és hügya által huzcolták

tova, a midőn is e körülmény a most jelzett módon ad okot a betegség kifejlődésére.

Az influenza majdnem kizárólag csakis ősszel és télen, tehát oly évszakokban fordul elő, midőn a lovak inkább istállóban állanak, melyet az alacsony hőfok miatt alig szellőztetnek; az állottnak mondható istálló levegő, a rövid napok bádgyadtabb világossága pedig sokkal kevésbé képes meggátolni a betegségi csirák kifejlődését, mint a hogy az tavasszal és nyáron történhetik. —

Ha az utolsó betegedési eset felléptétől számított 2—3 hét elmulásával új megbetegedés nem fordul elő, akkor az influenzát határozottan megszüntnek kell tartanunk.

Ugy látszik, hogy oly lovak, melyek az influenzán egyszer átestek, annak újabb fellépése alkalmával még néhány éven át is attól megkímélve maradnak; de hogy ezen mentesség a ló egész életére érvényesül-e? az még eddig bebizonyítva nincs.

A megtörtént ragályozástól a betegség kitöréséig tartó időszak 4—14 nap között ingadozik. A megbetegedés tünetei mindig nagy bádgyadtság, eltompulás, elkábulás és nagyon megcsökkent, vagy teljesen hiányzó étvágy.

A közelebbi vizsgálat majd mindig kisebb-nagyobb mérvű lázat mutat, az orrtakhártya sárgás színezetű, a szájtakhártya szárazon és inkább sárgásan van bevonva, a szemhéjak dagadtak és a kötszövet szintén sárgás színű. A lélekzés gyorsítottá válik és nem ritkán köhögés járul hozzá. Némely időszakban e betegség mint tüdő- és tüdőmellhártyagyulladás lép fel, a midőn a lovaknak kimulása egész 15 százalékiig mehet.

Hogy az influenza fellépésének lehetőleg elejét vegyük, a következő rendszabályok ajánlhatók figyelembe:

Idegen, jól nem ismert lovak mindig elkülönített istállóba és sohasem a tulajdon lovak közé állíttassanak be; de különösen arra kell ügyelni, hogy az ily lovak azonnal a ménesbe ne kerüljenek.

A betegül importált, vagy üdülésben lévő lovakat sohasem szabad saját loállásainkban elhelyezni; de ha befogadásukat el nem kerülhetjük, akkor őket legczélszerűbben a marhaistállóba kötjük és az ottani személyzettel ápolatjuk.

Új istállót lehetőleg úgy kell berendezni, hogy egy jó levegőnek, mint a világosságnak szabad hozzáférése legyen, az istálló padozatának színe pedig körülbelül 20 centiméterrel magasabbra fektetendő, mint annak környezete.

A csatornák többször tisztítandók, a padozat — ha pallókból áll — évenként egyszer felemelendő, minden egyes palló tompa seprűvel letakarítandó s az alatta levő, hügygyal telített föld frissel pótolandó. Ha az istálló talaja vert vályog, mint az minden futó istállóban szokásos, ezt — a milyen mélységig átitatva van — minden második évben fel kell szedni s friss vályoggal pótolni.

Jó vályogállást akként nyerünk, ha a vályogot azon állapotában verjük le, a mint éppen kiásva lett, tehát minden további vizpótlék nélkül. Azon nézet, hogy a vályog így kezelve nem áll össze, egészen téves: csak jól kell döngölni

és akkor e módon száraz, szilárd, át nem eresztő és olesó vályogalapot nyerünk.

A trágyagödröket lehetőleg úgy kell elhelyezni, hogy az uralkodó légáram kigőzölgésüket az istállók felé ne hajtsa.

Nem ritkán a kaviestalan akolnak állati ürülékkel telített talaja nedves időjárásakor meglehetősen rossz szagú kigőzölgéssel bír. Az ilyen aklot a legjobban és legegyszerűbben akként lehet fertőtleníteni, ha azt minden évben, vagy minden második évben gyorsan fejlődő növényekkel, például törökbuza, napvirág stb. vetjük be.

Huzamos tartózkodás és sok mozgás a szabadban, megfelelő tartással, jó világos istálló, jó levegővel (tüdő-takarmány) a lovakat nemcsak az elpuhulástól óvják meg, hanem azoknak erélyét és ellenállási képességét úgy az influenza, mint minden más betegséggel szemben is fokozzák.

A különféle szellőztető készülékek közül az istállókban csak kevés vált be s az ajtó s ablak nyitás még mindenkor a legjobbnak bizonyult.

A természetan törvényei szerint a hideg, — fajsúly szerint nehezebb, — levegő alul az ajtónál hatol be: a meleg, — könnyebb — istálló levegő, pedig fent az ablaknál lép ki. Ezen áram a mindenféle párával telt istálló levegőt nemcsak meghigitja, hanem magával is ragadja; csakis a világosságot-levegőt kerülő sarok állások maradnak nagy részt e folyamattól érintetlenek, de aztán ugyancsak ott lehet mindenkor a legelső betegedési eseteket észlelni. Mintán azonban az ajtók nyitása nem mindig eszközölhető és kívánatos, az istálló-falok alsó oldalán körülbelül 30 cm. szélesen és 40 centiméter magasan nyílást törnek és azt pléhtolókával zárják el. E nyílások számát az istálló nagysága szerint állapíthatjuk meg. A tolóka helyett redőnyt (zsálút) alkalmazni azon okból nem ajánlatos, mert ezek éppen télen, midőn legnagyobb szükség van rájuk, könnyen befagynak és e miatt, valamint általában nehezkesebb szerkezetük miatt igen gyakran nem használhatók.

Általánosan el van ismerve, hogy a hidegebb évszak alatt a lovak részére 10—12°R a legjobb istálló hőmérsék. Nagyobb meleg elpuhítja az állatokat, előmozdítja a rothadást, valamint mindenféle istálló miazná keletkezését és még különböző betegségekre, különösen szembajokra is okot ad. Alacsony hőmérsék ellenben hosszú, borzas szőrt idéz elő s még bőséges takarmányozás mellett is csak rossz táplálkozást enged meg.

Ha az influenza egy bizonyos loállományban kitört, mindenekelőtt ajánlatos, hogy az összes lovak a fertőztetett istállóból eltávolíttassanak és ha a viszonyok és évszak engedi, vagy a szabadban, vagy valami pajtában helyezendők el; a betegeket el kell különíteni s minden lóval erős mozgást tétetni.

Az istálló falait újból kell meszolni, a netán hügygyal telített talaj felszedendő és frissel pótolandó. A jászlakat és istálló eszközöket forró luggal, vagy pedig 2—3%-os karbolsavoldattal kell kimosni, mely oldatot — mint első cikkemben említettem — úgy készítünk, hogy 200 gramm karbolsavat egy itató vedernyi vízben feloldunk.

Ha a lovak jól vannak tartva, nem ritkán ezen egyszerű eljárás is elégséges arra, hogy a betegek kedvezően gyógyuljanak és további betegedés ne forduljon elő. Ime egy példa!

Ezelőtt 10 évvel: szeptember havában történt, hogy nagyobb loállományban, törpe, alant fekvő, a légáram által nem járt istállóban 25 ló az influenzát megkapta. A baj kiütése után a lovak éjjel-nappal a szabadban maradtak, mialatt az istállót gyökeresen kitakarították, majd a lovakat 8 nap múlva ismét beállították. A szabadban tartzkodás napjától kezdve nemcsak nem fordult elő újabb betegedés, de a betegek gyógyulása is kedvezően és gyorsan folyt le.

Ha a viszonyok nem engedik meg a lovaknak a fertőztetett istállókból való kikötését, akkor ajánlatos az istállót huzamosan szellőztetni, ha lehet, ajtót, ablakot éjszakan át nyitva tartani. A lovak minden nap jó sok mozgást tegyenek és szabadban maradjanak; ez alatt az istállót jól kitakarítottuk, főleg pedig a ganéjt a leg gondosabban eltávolítottuk. A padozatnak és falaknak az említett karbolóddal való bepreczelése ilyen esetben igen helyén lesz.

Az állatoknak elegendő és jó takarmányt kell adni: jó zabot és jó szénát, ha lehet zöld berét vagy luczernát. Friss vízzel többször itatni igen ajánlatos.

Ha a beteg nagy kábultságot mutat, célszerű a fejében hideg bőrogoatást alkalmazni, valamint a dagadozó szemhéjakat hideg vízzel gyakran mosogatni.

Jóllehet a chinin az influenza legtöbb eseteiben igen kipróbált gyógyszer, a gyakorlatlan kéz mégis nehezen tudja azt beadni, a midőn is legnagyobb része az alomba hull. Egyáltalában az influenzának a különböző kórtünetek szerinti belső gyógykezelése csakis az állatorvosnak képezheti feladatát.

Itt-ott egy-egy „vén praktikus” — mint azt a múlt télen több ízben láthattam — a beteg lovon genyikutacsot alkalmaz, vagy eret vág. Mindkettőnek alkalmazásától a leghatározottabban intem az érdekelteket.

Bilak.

Schmidt Ferencz.
állatorvos.

A cukorrépa Erdélyben.

II.

Az éghajlat befolyása a répatermelésre.*)

(B—i) A répatermelés sikeréhez bizonyos meghatározott melegmennyiség szükséges és pedig rendes körülmények között a répa tenyészetének — vegetációjának — hat havi időtartamára érve összesen 2400 — 2600 C° melegfejlődés igényeltetik. Ezen igény azonban helyenkint 1900° minimális határra is korlátozódik, mely hőmérséklet határ mellett a répa — Marek szerint — mennyiség és minőség tekintetében teljesen kielégítő módon fejlődhetik, feltéve,

* Cikk szerzőnknek ezen fontos és nagyérdemű szakaszát budapesti szakértő tollnak köszönhetjük. Szerk.

hogy a megfelelő nedvesség a levegőben a répatenyészet rendelkezésére áll. A nedvesség — csapadékmennyiség — nem kevesebb fontossággal bír a répanövény fejlődésére, mint maga a hőmérséklet, sőt a csapadékmennyiség jelentősége legnevezetesebben nyilvánul épen a hőmérsékletnek fentemlített szélső határai mellett, — a melyek a répa hőmérsékigényeinek maximumát és minimumát jelentik. A hőmérséklet és a csapadékmennyiség közötti helyes arány tekintetében — Groven szerint — alig van miveleti növény, mely oly felettébb kényesnek mutatkoznék mint a répa. De tapasztalás szerint az így érintett helyes arány nemcsak az említett két tényező végösszegére nézve igényeltetik, hanem a répának egyes fejlődési stádiumai külön-külön meghatározott igényvel lépnek fel a melegmennyiség és a csapadékmennyiség egymáshoz való viszonya tekintetében.

A répa fejlődésének tudvalevőleg három fő periódusa különböztetendő meg és pedig:

1. a vetés és a kelés időszaka: április és május hónapok,
2. a legnagyobb mérvű fejlődés időszaka: június és július hónapok,
3. az ugynevezhető pótfejlődés és az érés korszaka: augusztus és szeptember hónapok.

Miután azonban a répát rendszerint csak október és november hónapokban szedik, ezen említett hónapok égalji viszonyai is jelentőséggel bírnak és pedig e viszonyoknak oly természetűeknek kell lenni, hogy az érés állapotáig eljutott termény konzerválása lehetséges legyen.

Brieu a vegetáció időtartama alatti fejlődés tekintetében a következő arányszámokat állapította meg, melyek szerint a répanövény

	gyökerei	levélzete	cukor tartalma	minősége
	százalékokban kifejezve gyarapszik			
május	0.01	0.3	0.002	12
június	3.00	22.0	2.000	17
július	18.00	61.0	15.000	43
augusztus	42.00	17.0	40.000	13
szeptember	28.00	—	29.000	8
október	9.00	—	14.000	7

Az előbb említett három fejlődési és az ugynevezhető konzerváló időszaknak klimatikus követelményeit legjobban leszünk képesek alábbi számadatokban kifejezésre juttatni; megjegyezvén, hogy az e célra vonatkozó meteorologiai adatokat két oly répatermelő vidék központjából vettük, a melyek elősmerten a répatermelés legkedvezőbb feltételeinek mondhatók, nevezetesen kiindulásul választottuk Prágát (Csehország közepe) és Halle-t (Poroszország szász provinciája).

Prágában:

	A melegmennyiség		Az eső- 100 ^o ra számított esőmennyiség	
	összege	átlaga;	milliméter;	milliméter
I. időszak	700	11·5	84	12
II. „	850	13·9	128	15
III. „	1050	17·2	91	8
együtt	2600	14·2	303	—
IV. időszak	410	6·7	59	14

Halleban:

I. időszak	570	9·4	80	14
II. „	1010	16·6	144	14
III. „	915	15	76	8
együtt	2500	13·7	300	—
IV. időszak	460	7·5	65	14

Állítsuk szembe ezekkel a három erdélyi városban fennálló meteorológiai állomás megfigyelései alapján kiszámított következő táblázatokat:*)

Kolozsvár:

	A melegmennyiség (hőfokok)		Az eső- 100 ^o ra számított esőmennyiség	
	összege	átlaga	milliméter	milliméter
I. időszak	654·8	10·9	149·2	23·0
II. „	1081·8	18·0	225·2	21·0
III. „	945·6	15·7	128·6	13·5
együtt	2682·2	14·9	503	—
IV. időszak	310·8	5·2	85·4	32·7

Marosvásárhely:

I. időszak	729·6	12·1	162·6	22·7
II. „	1103·4	18·4	209·4	19·1
III. „	959·4	15·9	136·2	14·2
együtt	2792·4	15·5	508·2	—
IV. időszak	326·4	5·4	100·4	34·8

Gyulafehérvár:

I. időszak	782·4	13·0	121·2	15·7
II. „	1132·2	18·8	193·6	17·2
III. „	1023·6	17·1	112·8	9·0
együtt	2938·2	16·3	427·6	—
IV. időszak	370·2	6·1	69·6	20·4

Ezen kis táblázatok teljes mértékben megjutalmaznak a reájuk fordított munkáért, a mennyiben felettébb tanulságosak s ugyszólván egyszerre fellebbentik azt a fátyolt, mely eddig a répatermelés visszamaradottságának okait

*) Nagy baj, hogy meteorológiai viszonyaink tekintetében megbízható és olyan adatok rem állanak rendelkezésünkre, melyek alapján a répa speciális igényeit a klíma tekintetében mérlegelni lehetne. Nagy ügyyel-bajjal voltunk képesek a meteorológiai és földdelejlésségi m. kir. központi intézet évkönyveiből az ide vonatkozó legszükségesebb adatokat összegyűjteni. Ezen évkönyvekben a meteorológiai viszonyok bizonyos chablonszerű megfigyelési módok szerint lévén kimutatva, nagy fáradsággal és hosszadalmas számításokkal tudtuk csak az adatokat olyképen csoportosítani, hogy azok alapján a répa-vegetáció fentírtott szakaira való tekintettel megkülönböztetett időjárási viszonyok és körülmények legalább némileg és hozzávetőlegesen megítélhetők legyenek. A fent közölt három erdélyi városból a meteorológiai központi intézet évkönyveiben közölt adatokat 5 évi időszak megfigyeléseinek átlagával közöljük; de meg kell jegyeznünk, hogy egyrészt ezen adatoknak némileg hűzagos volta, másrészt ama körülmény miatt, hogy a

hazánkban eltakarta volt. Az első sorban döntő számok — s ezt különösebbi szemmel kell tartanunk — azok, a melyek a 100° melegre számított csapadékmennyiséget mutatják ki.

Vizsgáljuk tüzetesen ezen viszonyokat. Halle és Prága, ezen két par excellence répatermelő vidék, (Halleról plane elmondható, hogy az a répaklimának ideálja) klimatikus viszonyaival összehasonlítva, azt látjuk, hogy Erdély általánosságban — már a három meteorológiai állomás megfigyeléseiből ítélve — a répavegetáció első időszakában sokkal több nedvességet kap, mint a mennyire a rendelkezésre álló melegmennyiséghez viszonyítva szüksége van, bár mindenestre figyelemre méltó dolog, hogy Gyulafehérvár vidékének időjárási viszonyai az első időszakban nem haladják meg oly nagyon ama számot, mely ide vonatkozólag a répatermelés hazájában, Halleban, tapasztalható; úgy, hogy hajlandók volnánk kimondani, hogy itt a klimatikus viszonyok a répanövény első fejlődési időszakára nézve nem volnának kedvezőtlenek.

Míg a répa második időszakában a melegmennyiség egységére értve, jóformán ugyanannyi csapadékmennyiséget igényelne, mint az I. időszakban, Erdélyben ez igényét ki nem elégíthetné, a mennyiben ott a II. időszak már sokkal szárazabb. A talaj Kolozsvár és Marosvásárhely vidékén a második időszakban már 10—16% -kal kevesebb nedvességben részesül, mint a mennyire a hőmérsékhez viszonyítva szüksége volna; míg ellenben Gyulafehérvár vidékén a szükségesnél már jóval többet is kap. A szárazabb időjárásnak következménye az lenne, hogy a répa levél kellő kifejlődéséhez nem jut, illetőleg elszárad, továbbá, hogy a nedvminőség nem emelkedik oly mértékben, hogy a répa valóban sikerülhetne! A répa fejlődésére nézve különben legnevezetesebb és legfontosabb július hónapja; ez szolgáltatja a levélzetet, mely tudvalevőleg magának a répának kifejlődését a legnagyobb mértékben befolyásolja, ez oldja ki a nem cukor részeket a répából. Erdélyben ezen két felettébb fontos funkció feltételei nincsenek meg mindenütt. Még sokkal határozottabban körvonaloza látjuk e képet, ha a ju-

klimatológiai megfigyelések körül épen nincsenek tekintettel a vegetatív igények szemmel tartására; a fent közölt adatok feltétlen megbízhatóság igényével nem is bírhatnak, annál kevésbé, mert ily fontos termelési ág felkaroltatásánál a klíma megfelelő volta szempontjából 5 évi időszak átlaga nem is elegendő s legalább 20 évi, a vegetáció szemmel tartásával való megfigyelések eredményeire lenne szükség, hogy valóban megbízható alapon lehessen nyilatkozni a felől, valjon a klimatikus viszonyok a répatermelésnek megfelelőek-e vagy sem.

Mindazonáltal ismételjük, hogy hozzávetőleges információt a fent közölt adatok is nyújthatnak s legalább is azt a tanúságot meríthetjük belőlük, hogy a meteorológiai viszonyoknak a növénytermelés igényeinek szemmel tartásával való megfigyelése általánosságban kívánatos, is de a répatermelés szempontjából mondhatni mulhatlanul és feltétlenül szükséges.

nius-julius havi időszak helyett csupán július hónapját vesszük szemügyre egymagában és ennek viszonyait vizsgáljuk. Július hónapban úgy Cseh-, mint Szászországban az esőmennyiség jóformán ugyanaz, mint június havában, míg ellenben nálunk ez az azonosság nincsen meg. Július havában 100 fok melegmennyiségre számítva a csapadékmennyiség milliméterekben kifejezve:

Prágában (melegmennyiség átlaga 19·6, esőmennyiség 60): 10.

Halleban (melegmennyiség átlaga 19·0, esőmennyiség 72): 12

Kolozsvárt (melegmennyiség átlaga 19·7, esőmennyiség 123·4): 20·6.

Marosvásárhelyen (melegmennyiség átlaga 10·1, esőmennyiség 77·6): 25·3

Gyulafehérvárt (melegmennyiség átlaga 21·3, esőmennyiség 97·4): 15·0.

Az esőmennyiség e szerint július havában tulságos sok és e miatt nagy zavarok állhatnak be a répa fejlődésében, a mennyiben a lombfejlődés tultengésétől kell tartani; de ez még hagyján, jön az augusztus szeptember havi időszak, mely Cseh- és Szászországban viszonylag száraz; de száraznak is kell lennie, hogy a cukortartalomnak a répában való fejlődése előmozdittassék. Kolozsvár és Marosvásárhely vidékén ez az időszak nagy nedvességet hoz, nagy esőzések járják, melyek következtében a répa növekedése határtalan, — természetesen az amugy sem nagy cukortartalom rovására. Csak Gyulafehérvár mutat e részben kivételt, e vidéken a répa harmadik vegetatív korszakában az esőmennyiség nem sokkal több, mint Halle s Prágában, a miből következtethetőleg ez a vidék a répa termelésre már sokkal alkalmasabb.

Nagyon kellemetlenek lehetnek végül az október—novemberi időszakban beálló esőzések, a melyek Erdélyben ismét a fent közölt három állomás megfigyeléseinek eredményei szerint itélve — felettébb nagyban jelentkeznek. Míg Halle és Prágában ezen időszakban 100%-ra számítva a csapadékmennyiség nem több, mint 14 milliméter, nálunk: Kolozsvárt 32·7, Marosvásárhelyt 34·8 és még Gyulafehérvárt is 20·4 milliméter csapadékmennyiség mutatható ki.

Másodsorban említendő, de szintén kedvezőtlen momentum a csapadékmennyiség erőteljessége, a mely a helyett, hogy némileg egyenletesen oszolnék el a vegetáció idejére, meglehetősen egymásutánban, úgy szólván szakadatlanul hull le és a cukortartalom kifejlődését rendkívül gátolja. Prágában 175·6 az esős napok száma átlagban alig 3 milliméter csapadékmennyiséggel 1 esős napra számítva, Halleban 116·9 esős napot mutatnak ki alig 4 milliméternyi csapadékmennyiséggel, Kolozsvárt 136 esős nap, Gyulafehérvárt 119 esős nap, Marosvásárhelyt csak 62 esős nap van átlag egy évben; az átlagos esőmennyiség pedig Kolozsvárt 5·09, Marosvásárhelyt 11·3, Gyulafehérvárt 4·8 milliméter.

Itt a legkedvezőtlenebb arányt Marosvásárhelyre nézve látjuk, a hol csak 62 esős nap van kimutatva, a mi annyit jelent, hogy a lehulló esőmennyiségnek egyenletes befolyása a répa meg van akadályozva. Hetekig tartó szárazság után a talaj egyszerre és hirtelen árasztatik el a szakadó eső által, mely a répa cukortartalmának kifejlődését lehetetlenné teszi.

Egy további baj a hőmérsék depressióinak gyakorisága a répa kelésének idejében. Értjük itt nevezetesen a tavaszi fagyokat, melyek Erdélyben ép oly gyakoriak, mint végzetesek is. Baj lehet abból is végül, ha a tél nagyon enyhe, mely körülmény a bevermelt répának eltartását akadályozza.

Mindezen sajátságait az erdélyi klímának abból a szempontból tartottuk kifejtenőknek, mert azok alapján nem lesz nehéz a cukorgyárak alapítása tekintetében megfelelő directívákat megállapítani, mindenkéül hangsúlyozva azonban azt, hogy következtetéseink alaposága csak addig terjedhet, a meddig a meteorologiai megfigyelések a megbízhatóság igényével bírnak; a mi egyenesen ama követelményre utal, hogy mielőtt cukorgyár alapításra még csak gondolni is szabadna, előbb mulhatatlanul és feltétlenül a meteorologiai megfigyelések adatai a legnagyobb gondnal és körültekintéssel tanulmányozandók, mindenkor a répa-vegetáció fent körvonalozott igényeinek szigorú szemmel tartásával.

Kétséget sem szenvedhet, hogy cukorgyárakat csak ott lehet a siker biztosságával alapítani, a hol a klimatikus feltételek legalább megközelítik Csehország északi részének és Poroszország szász tartományának helyzetét, mert nagy eltérések mellett a répacukorgyártás iparának legfontosabb feltétele nincsen meg. A hol pl. az évi esőmennyiség úgy oszlik meg, hogy július, augusztus és szeptember havában a legtöbb eső esik, — s úgy látszik, hogy Erdélyben többnyire így áll a dolog — ott a répának quantuma talán meg lesz ugyan, de cukrot ez a répa nem fog szolgáltatni annyit, a mennyire a gyártás rentabilitása szempontjából minimáliter szükség van. Intő például felemlítjük a Somogy megyében, ugyszintén a Zalamegyében és egyebütt is fennállott cukorgyárakat, a melyeket tisztán azért kellett beszüntetni, mivel a klimatikus viszonyok következtében a cukorgyártás igényeinek megfelelő répát termelni nem lehetett; vagy azért, mert akkor, mikor a répának nedvességre van szüksége, az időjárás száraz volt s a répa e miatt fejlődésében visszamaradt; vagy azért, mert akkor, mikor a répának napos időjárásra van szüksége, a folytonos esőzések miatt növekedése határtalanig indult, de cukrot nem szolgáltatott.

Ismételjük, hogy a tekintetben, valjon bizonyos vidéken lehet-e cukorgyár alapítására gondolni, mérvadókul a bevezetőleg Prága és Halle klimatikus viszonyaiban felállí-

tott normáltypusokat kell tekinteni, melyek a különböző klimatikus tényezőknek ugyszólván összhangját fejezik ki. Ezek után kell indulni a viszonyok mérlegelése tekintetében és kétségtelen, hogy ezek figyelembevételével megóvhat attól, hogy oly helyen létesítsék czukorgvár, hol ezen ipariáknak legkényesebb alapfeltétele t. i. a répatermelés számára a viszonyok nem kedvezők. Abban az irányban, melyet ez adatokkal megvilágítani kívántunk, gondos vizsgálatokkal és a különböző erdélyi vidékek viszonyainak tanulmányozásával igen hasznos tájékoztatást lehetne nyújtani; mi végből felemlítendőnek tartjuk, hogy Erdélyben 20-nál több meteorologiai megfigyelő állomás áll fenn, így nevezetesen: Bánffihunyadon, Beszterczén, Brassóban, Csik-Somlyón, Deésen, Déván, Fogarason, Földvárt, Görgény-Szt-Imrén, Gyergyó-Szent-Miklóson, Gyulafehérvárt, Hát-szegváralján, Kolozsvárt (Kolos-Monostor), Marosvásárhelyt, Medgyesén, Nagyszebenben, Naszódon, Petrozsényben, Segesvárt, Szászvároson, Székelyudvarhelyt, Topánfalván stb. Minél hosszabb időre terjednek ezen állomások adatai s minél gondosabban lesznek a jelzett célra feldolgozva, annál nagyobb és megbízhatóbb felvilágosítást fognak nyújtani a fennforgó nagyfotosságu kérdésben. —

Fuszulyka termelés.

Beimel és fia, fővárosi tekintélyes termény kiviteli cég, mely főleg a babnak (fuszulykának) kivitelével foglalkozik, azon panással járult az országos gazd. egyesülethez, hogy a babtermelés tekintetében az országban nagy rendtelenség uralkodik. Száz és százféle babokat termelnek és a kereskedelemnek úgy kell kiválogatni szemenként a termést, hogy az egyes kiviteli országok sajátos viszonyaihoz mért terményt állítsanak elő. A mennyire költséges ez a kereskedelemre, annyira hátrányos ez az eladó gazdára nézve, a kinek a manipuláció költségeit az elért csekélyebb árban kell megfizetnie. De feltéve, hogy kevés fajtát termeljenek, még akkor is kérdés, hogy azon fajtákat termeljük-e, a melyek bő termés és keresetség tekintetében a legjutalmazóbbak? A nevezett cég 3 féle babfajtát, u. m. a gyöngyösit, nagyváradi és váczit mutatott be, melyeknek mintáit a vidékre is elküldötte. Ezen elnevezések onnan erednek, mert a kereskedelem az illető városok vidékén gyűjti össze leginkább e babfajtákat. Beimel és fia cég kijelentése szerint ezen három babfajta az, mely legtöbb keresletre talál Francia-, Angolország és Belgiumban. Ezekből eleget nem lehet szállítani. Érdemes tehát ha tanácsát követjük és e részben vállalt működéssel sokat lehet elérnünk. Határozzuk el magunkat s szóval és tettel oda törekedjünk, hogy csak néhány babfajtát termeljünk. Tegyük kísérlet tárgyává az ajánlott fajtákat, a melyekből vetőmagvat nevezett cég a nagybani árusítás árán hajlandó rendelkezésre bocsátani a termelő közönségnek. —

Faoszlopok és karók tartóssága.

1. Szőlő-karók tartósságának fokozására, a jól kiszáritott karók alsó végei valamivel nagyobb hosszúságban,

mint mennyire a földbe kerülnek, 12 óra tartamára felforralt kreosotba állíttatnak.

Ezután a karók egy óvig fedett, szellős helyen őriztetnek, mert ellenkező esetben a bortermés könnyen mellékizt kaphatna, 1000 darab karó 100—110 kg. kreosotot vesz magába.

2. A földbe kerülő karóvégek bevonására alkalmas szer a lenolaj és mézspornak olajfestékhez hasonló sűrűségű keveréke, melylyel a karó-végek földbe verés előtt bemázolandók.

3. Ajánlatos a földbe kerülő karó-végeknek asphalttal való bevonása is, mely szer állítólag szintén nagyban fokozza azok tartósságát.

4. Kerítés oszlopok a levegő behatása és korhadás ellen lenolaj közé kevert zinkoxyddal mázolandók be. Ha a bevonat megszáradt, a mi 2 óra lefolyása alatt rendesen megtörténik, az oszlop, a chlorzink és enyves víz igen hig keverékével ismét bevonandó. A zinkoxyd és chlorzink egymásra hatva egy üvegnemű tükörsima fénylő réteget alkot, mely a fa szövetét minden behatás ellen kitűnően megvédi.

5. Igen jó szer a földbe kerülő karó-végek védelmére a vasgálicz-oldattal való telítés is, ennek megtörténtével azonban a kellően kiszáritott karó földbe kerülő vége forró vizűveg furdőbe mártandó. A vizűveg-oldat a fában levő vas-sóval vízben oldhatlan vasszilikatot képez, mely a nedvesség behatolását teljesen megakadályozza.

6. Komló póznáknak nedvesség ellen való védelmére, Bawnik B. 5 rész terpentín-olaj és 10 rész gyanta keverékét megolvasztja, ebe aztán 1 rész átszítált fűrészport ad s a kiszáritott karókat ezen anyaggal bevonja.

7. Chinában mint általánosan használt vizmentes mázólo anyag ismeretes: 3 rész friss marhavérnek 4 rész oltott mézspornal és kevés timsóval való elegye: melylyel ha különös jó eredményt akarunk elérni, a bemázolást egyszer-kétszer ismételni tanácsos.

8. Szőlő-karók telítésére 1000 kg. vízben 16 kg. rézgálicz oldandó fel, ezeknek 60 C°-ra hevített oldatában $\frac{3}{4}$ óráig tartandók a karók, mikor is azok ezen oldatból kiszérendők és azonnal mézstejbe meritendők.

9. Faalkatrészeknek korhadás ellen való védelmére a következő szer szolgál: 50 rész gyanta, 40 rész krépor, 500 rész finom homok és 4 rész lenolaj keveréke egy vas üstben hevítettén, ahoz hevítés közben 1 rész nyers réz-oxyd és nagy óvatossággal 1 rész kénsav adandó. A keletkező mázólo anyag azon melegen használandó fel. Ha a mázólo anyag tulsűrű, lenolajjal felhigítható.

10. Közönséges, de állítólag jó védő anyagot szolgáltat a lenolajnak finom kőszén porral való olajfestékhez hasonló sűrűségű elegye, melylyel a karók földbe kerülő vége mázolandó be. —

(E. L.)

Előfizetési felhívás.

Az erdélyi gazdasági egyesület irodalmi szakosztályának megbízásából ezennel közzé tesszük a könyvkiadó vállalat-

nak II. évfolyamára szóló előfizetési felhívást. Négy, 2—2^{1/2} ives, kis füzetet fogunk ezen évfolyamban is kiadni, és bizton reméljük, hogy füzeink hangja és tartalma meg fog felelni annak a nagy czélnak, melyet magunk elé tűztünk: a szerényebb viszonyok között gazdálkodó gazdasági tiszteknek és birtokosoknak, főleg pedig a kis gazdáknak olyan könyveket adni a kezökbe, melyeket fejtörés nélkül megérthetnek és a melyekből a mindennapi gyakorlat czernyi bajában hasznos tanácsokat merithetnek.

Ösmerve azt a hatást, melyet a nép aprajára-nagyjára a vele majdnem egy kenyeren-élő papnak és tanítónak példája és szava gyakorol, oda törekszünk, hogy füzeinket úgy a gyermekek tanítására az iskolában, mint a felnőttek oktatására az életben felhasználni lehessen.

Az I. évfolyam füzeiről („A trágyáról és trágyázásról“, „A legelők és kaszálók ápolásáról“, „A sertéshizlalásról“ és „A borju neveléséről“) a szaklapok kivétel nélkül dicsőreleg nyilatkoztak és a gazdaközönség nagy tetszéssel fogadta azokat, mit legszebben azon öröndetes körülmény bizonyít, hogy alighanem szükséges lesz egyik-másik füzetből mielőbb második kiadást rendezni sajtó alá. Mindebből biztatást olvasunk ki és bátorságot merítünk a II. ik évfolyam megindítására.

Füzeinkben a mindennapi gazdasági életnek legsűrűsebb és olvasó közönségünket leginkább érdeklő kérdéseit fogjuk megfelelő modorban tárgyalni. Rendre felölelni akarjuk a növénytermelést és állattenyésztést, a rétművelést, a takarmányozást, az állatgondozást és használatot, a szőlőművelést, borászatot, kertészetet és a gazdasági üzletvitel nevezetesebb mozzanatait, hogy egy olyan kis könyvtárral lássuk el idővel gazdatársainkat, melyhez bármely kérdésben tanácsért fordulhassanak.

Jól tudjuk, hogy „a gazdálkodást nem lehet könyvből megtanulni“, de azt is tudjuk, hogy a ki járatos a gazdálkodás titkaiban, az egy jó könyvből sok, igen gyakran megbecsülhetlen utbaigazítást fog kiolvashatni és új eszmékkel, melyek észrevétlenül is helyesebb utra terelik, fog gazdagodhatni.

Miként juttassuk el füzeinket a kisgazdák kezébe? ez a kérdések kérdése!

Mi ezuttal is egész bizalommal fordulunk a gazdasági egyesületekhez, a gazdakörökhöz, a birtokosokhoz, a gazdasítisztekhez azon kéréssel, hogy fizessenek elő füzeinkre. A kapott füzeteket osszák ki azután a népkönyvtárak, a körök tagok, a népiskolák tanulói között, ajándékozzák meg velök az értelmesebb cselédeket — csószöket, kerülőket, udvarbírákat stb. stb. — és még az olvasni tudó napszámosoknak is juttassanak belőlük.

Ha száz füzetből csak tizet olvasnak el és 10 tanács közül csak egyet fogadnak meg — egy lépéssel már előre haladtunk és ez az egy lépés is nagy nyereség; méltó arra, hogy érte valami áldozatot hozzunk,

Minél több előfizetőnk lesz, annál lejjebb szállítjuk füzeink árát. Mi nem akarunk nyereszkeskedni. Ellenkezőleg

— czélunk elérésére sokat áldozunk munkában és pénzben is; kötelességet véltünk teljesíteni s ezért örömmel tesszük.

Az erdélyi gazdasági egyesület irodalmi szakosztályának könyvkiadó vállalata 1889 folyamán a következő négy füzetet fogja kiadni:

1. „A házi kert“, írja Ritter Gusztáv gazdasági tanintézeti főkerítész.

2. „A takarmány répa“, írja Herényi Gotthárd Sándor földbirtokos.

3. „A szántás-vetésről“, írja Hensch Árpád gazdasági tanintézeti r. tanár.

4. „A fejős tehénről“, írja Hauer Géza földmives iskolai igazgató.

A füzetek évnegyedeuként fognak megjelenni.

A négy füzet ára összesen 80 kr. Egyes füzetekre nem lehet előfizetni és áruk külön-külön magasabb leend.

Az előfizetési pénzeket kérjük posta-utalvánnyal, az előfizetési ivatek pedig levélben „az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatalának Kolozsvár, b.-középutca gr. „Mikóháza“ czim alatt folyó év április hó végéig beküldeni.

Kolozsvár, 1889 február hó.

Dr. Szentkirályi Ákos,
szakosztályi előadó.

Dr. Berde Áron,
szakosztályi elnök.

Felhívás műtrágyák beszerzésére!

Az Országos Gazdasági Egyesület ez évben is fenn tartja műtrágya-beszerzési szövetkezetét, a melybe minden gazda beléphet bármi néven nevezendő tagdíj kötelezettségek nélkül. A szövetkezésnek célja a tömeges megrendelés által olcsóbb árakat eszközölni a gyárosoktól és egész waggonrakományok kihasználása által élvezni az olcsóbb vasuti viteldijakat. A különbség, a mely a műtrágyák vételénél előfordul, ily módon 1—2 forintra rug métermázsánként, a mi egy 5—6 forintos czikknél igen jelentékeny. A műtrágya-szövetkezet bekéri az ajánlatokat az összes műtrágya-gyárosoktól és pedig a következő czikkekre: superfoszfát, csontliszt, Thomassalak, chilisalétrom, kénsavas ammon, kénsavas káli, kainit, gipsz, koncentrált marhatrágya, koncentrált sertéstrágya stb. A legolcsóbb s a szövetkezetnek biztosított árak a gazdasági szaklapokban közzétételnek: A szövetkezetbe lépni kívánóktól csak az kívántatik, hogy 1-ór világosan jelöljék meg a czimet, a vasuti állomást s az illető műtrágyát a hasznos alkatrészek tartalmának megállapításával, az időt, az elvitel módját (utánvétel, egészbeni vagy részbeni hitel, mely utóbbi esetleg szintén kieszközölhető). 2-ór jelentsék ki, hogy a szövetkezet által a megbízás folytán számukra tett megrendelést kiváltják. 3-ór hogy minden megrendelt műtrágyának vételárához az állami intézetek által kivetett vegyelmezési díjat megfizetik.

Felkéretik a t. közönség, hogy most már a tavaszi évadra megrendeléseit megtenni sziveskedjék, e czim alatt: „Országos Gazdasági Egyesület trágyabeszerzési szövetkeze“ Budapest „Köztelek“. A megrendelések gyűjtetnek az Országos Gazdasági Egyesület által és azután tömegesen lesznek eszközölve. **Az Országos Gazdasági Egyesület igazgatósa.**

— E felhívást a czélből közöljük, hogy t. gazdatársaink közül főleg azok, kik czukorrépa termelésre vállalkoztak, a kínált előnyöket felhasználhassák; a mi annyival is inkább kívánatos, mert superfoszfát és chilisalétrom alkalmazása nélkül czukorrépat termelni ugyszólván nem is lehet.

Életbiztosítás.

„The Gresham“ életbiztosító társulat Londonban című társulat évi jelentése, mely az 1888. június 30-án befejezett 40 üzletéről szól és a részvényesek 1888. decz. 28-án tartott rendes közgyűlése elé terjesztetett, rendelkezésünkre állván, annak következő főpontjait közöljük: Az elmúlt év eredménye rendkívül kedvezőnek mondható. A társulathoz az utolsó év alatt 5932 biztosítási ajánlat nyújtatott be 50,971.150 frank értékben, melyek közül elfogadtatott 5317 db. 43,993.750 frank biztosítási összeggel és erről a megfelelő számú kötvény ki is állítottatott. A díjbevétel a visszbiztosítási díjak levonása után 14,944.278 frank 95 cts-ra rug, mely összegben az 1,596.249 frank 17 ctst tevő első évi díjak bennfoglaltatnak. A kamatszámle mérlege 4,217.019 frank 78 cts-ot tesz, a mi által a társulat évi jövedelme a díjbevétel hozzászámításával 19,161,298.73 frank-ra emelkedett. A társulat az elmúlt év folyamában 8,478.973 frank 10 cts-ot utalványozott oly követelések folytán, melyek életbiztosítási kötvényekből eredtek. Lejárt kiházasítási és vegyes biztosítások fejében fizetett a társulat 2,082.000 frank 75 cts-ot, kötvények visszaváltására 138.985 frk 10 cts-ot fordított. A biztosítási és járadékalapok 4,243.651 frk 35 cts-mel gyarapodtak. Az összes cselekvő vagyon az üzleti év végével 102,846.222 frk 47 cts-ra rugott. Tőkebefektetések: 572,238 frank 03 cts. a brit kormány értékeiben, 528.113 frk 23 cts. az indiai és gyarmati kormányok értékeiben; 15,518.180 frank 73 cts. idegen államok értékpapiraiban; 2,374.307 frk 18 cts. vasuti részvényekben, elsőbbségek és garantált; 43,316.000 frank 63 cts. vasuti és egyéb kölcsön-kötvényekben; 16,347.199 frank 28 cts. a társaság ingatlanaiiban, mely összegben a társaság bécsi

és budapesti házainak értéke bennfoglaltatik; 8,488.624 frank 05 cts. jelzálogban és végül 15,771.559 frank 34 cts. különböző értékekben. A budapesti fiókgazgatóság az intézet saját palotájában, a Ferencz József téren van. —

Lapunk mai mellékletét,

az egeresi trágyagipsz ismertetését melegen ajánljuk érdeklődő t. olvasóink szives figyelmébe.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetés.**Baltaczim vásárlás.**

Megvásárlásra kerestetik tíz méter-mázsa baltaczim.

Ajánlatokat elfogad Kolozs-Borsza (pósta helyt) czim alatt

Szász Ferencz
gazdatiszt.

(1.) (1—2.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár			Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Árpa	Zab	Török-búza	100 kiló.		1 köbméter tűzifa	1 kiló marhabús
helye	napja									széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n													
Budapest	február	14	métermázsa	745	—	570	575	547	477	—	—	—	—
Brassó	február	8	hektoliter	540	360	300	430	200	360	170	120	260	36
Deés	február	12	"	580	450	450	—	280	580	270	140	280	28
Fogarás	február	8	"	470	—	263	—	155	380	225	110	210	28
Gyula-Fehérvár	február	9	"	450	380	350	—	210	360	220	120	215	30
Kézdi-Vásárhely	január	31	"	500	—	315	380	180	400	300	80	240	28
Kolozsvár	február	14	métermázsa	650	—	460	—	460	485	300	140	300	34
Maros-Vásárhely	február	7	"	668	546	490	—	440	442	210	150	250	28
Nagy Szeben	február	8	hektoliter	470	350	320	—	190	370	180	110	350	31
Nagy-Várad	február	12	"	526	426	365	—	128	338	280	140	320	48
Sepsi-Szt.-György	február	11	"	520	470	330	330	130	370	300	100	150	32
Szász-Régen	február	7	"	490	450	330	310	160	360	330	200	260	24
Torda	február	9	"	475	300	300	300	180	325	300	30	225	28